

Srdite bitke med Rusi in Nemci na zapadni strani Harkova

Rusi drobe odpor nemške oborožene sile v prodiranju proti Smolensku, nacijski vojaški trdnjavi. Moskva naznanila okupacijo 32 mest in vasi. Ljute letalske bitke nad severno fronto.—Zavezniško poveljstvo se pripravljalo za veliko ofenzivo proti Rommelovi sili v Tuniziji.—Ameriške podmornice potopile štiri japonske parnike, tri pa poškodovale

Moskva, 17. marca.—Uradni komunikacijski omenja srdite bitke med rusko in nemško silo ob kolenu reke Donec v bližini Izjuma, 70 milj zapadno od Harkova. Nemci so vrgli oklopne in motorne kolone v boj proti Rusom, da si utirajo pot na drugo stran reke. Operacije oklopnih kolon podpirajo bojna letala.

Rdeča zvezda, glasilo armade, poroča, da je v teku ljuta bitka pred dostopi nekega velikega mesta, v kateri so Rusi odbili napad nemških tankov na svoje pozicije.

London, 17. marca.—Ruska armada je pogoltna Nemce nazaj na fronti zapadno od Moskve v svojem prodiranju proti Smolensku, nacijski vojaški trdnjavi, ki je oddaljena 230 milj od ruske prestolnice, in zasedla 32 mest in vasi. Na južni fronti, strategični kotlini ob Donecu pod Harkovom, ukrajinskimi jeklar-skim središčem, so ruske čete v defenzivi proti mogočni nacijski sili, katero tvorijo tanki in motorne enote.

Vest iz Berlina pravi, da Rusi kažejo protizhodu od poraza pri Harkovu in da ne bodo reokupirali mesta, iz katerega se so morali umakniti pod udarci nemške sile. Ruska poročila naglašajo, da se srdite bitke na ukrajinski fronti nadaljujejo in da je sovražnik utrpel velike izgube. Na severni fronti Rusi napadajo Novgorod, nemško vojaško bazo na severni strani jezera Ilmena, kakor tudi Staraja Ruso na jugu. Sovjetske čete so zasedle gozd, ki so ga držali Nemci, in več naselbin po zlomu odpora sovražnika.

Da so v teku ostri spopadi v zraku nad severno fronto, je dokaz poročilo, da so Rusi sestrelili sedemnajst nemških bojnih letal.

Ruske čete so v ofenzivi na južni strani Vjazme in na ozemlju zapadno od Kirova. Slednje mesto leži 54 milj severno od Brijanska, važnega železniškega križišča.

Zavezniški sten. Afrika, 17. marca.—Poveljstvo ameriške, britske in francoske sile je izvršilo priprave za veliko ofenzivo proti nemški in italijanski armadi v Tuniziji. Pričakuje se, da se bo ofenziva pričela s topniškim in letalskim bombardiranjem osiščenih pozicij.

Izgleda, da bodo prvi udarci osiščeni sili zadale ameriške in francoske čete na centralni fronti. Težki topovi so že v akciji pri in v okolici Gafse. Priprave so v teku za napade na Rommelovo marendsko črto. Poročevalci listov so bili transferirani iz severne Tunizije na centralno fronto, kjer bodo ostali več dni.

V bližini marendske bojne črte je zbrana osma britska armada, katero poveljuje general Bernard Montgomery, ki se pripravljajo za napad. Pričakuje se, da bo napad kmalu odrejen. Uradna poročila pravijo, da je iniciativa v rokah zaveznikov v vseh sektorjih fronte. Bombni napadi na osiščene pozicije se nadaljujejo. Zavezniški letalci so bombardirali osiščeno vojaško letališče pri Mezzuroni in osiščni konvoj v Siciliji. Bombe so potopile dva parnika, tri pa poškodovale.

London, 17. marca.—Vojni minister Grigg je dejal v parlamentu, da je feldmaršal Erwin Rommel izgubil 30,000 vojakov v bitki z osmo britsko armado pri El Alameinu, Egipt, ki se je vršila v novemburu preteklega leta. Izmed tega števila je bilo 7200 nemških vojakov ujetih. Italijani so v isti bitki izgubili okrog 45,000 vojakov in polovica od teh je bila ujeta. Britske izgube v bitki pri El Alameinu so znašale 13,600.

Letalski minister je naznanil uspešen bombni napad na železniške delavnice v Paderbornu, zapadna Nemčija. Napada se je udeležilo več letal, ki so zmetala več sto bomb na mesto. Samo eno letalo se ni vrnilo v svojo bazo. Paderborn leži 95 milj južno od Bremena, pristanišnega mesta.

Melbourne, Avstralija, 17. marca.—Japonski konvoj z vojaškimi četami, ki so ga ameriški in avstralski letalci napadli pri otoku Aroe na južozapadni strani Nove Gvineje, je pobegnil, se glasi uradni komunikacijski omenja.

Zavezniška letala, ki so se udeležila izvidniških poletov, niso našla nobenega sledu za konvojem, kar je dokaz, da se je umaknil v varno zavetje.

Mnenje prevladuje, da je bil konvoj na poti proti Novi Gvineji, da tam izkrcava vojaške čete. Zavezniški letalci, ki so napadli konvoj zadnji ponedeljek, so potopili dva transporta z vojaškimi četami vred, tri pa poškodovali.

Novi bombni napadi so bili izvršeni na japonske vojaške baze pri Laeji in Salamauju. Bombe, ki so jih vrgli ameriški in avstralski letalci, so razbile več militarističnih objektov in zanele velike požare.

Washington, D. C., 17. marca.—Ameriške podmornice so potopile nadaljnje štiri japonske parnike na Pacifiku, tri pa poškodovale, poroča mornarični department. Skupno število japonskih parnikov in bojnih ladij, katere so podmornice potopile v zadnjih tednih v operacijah na Pacifiku, je naraslo na 23.

Mornarični department je naznanil doseg sporazuma z Veliko Britanijo in Kanado glede operacij proti nemškim podmornicam na Atlantiku, ki napadajo in potapljujejo zavezniške parnike. Detajli sporazuma niso bili objavljeni.

Vojni ujetniki v ruski armadi

Češki vojaški častnik odpotuje v Rusijo

London, 17. marca.—Daily Sketch piše, da bo sovjetska vlada izpustila vse češke, slovaške in rutenske vojne ujetnike, ki se hočejo pridružiti ruski armadi. Češki vojaški častnik bo odpotoval v Rusijo, da organizira premostitev.

List trdi, da češka ubežna vlada odobrava korak sovjetske vlade in da se hočejo tisoči čeških in slovaških ujetnikov pridružiti češkemu regimentu, ki se bori na strani rdeče armade proti Nemcem.

Razprava o povojnem paktu v senatu

Connally oplazil nasprotnike kooperacije

Washington, D. C., 17. marca.—Nasprotniki povojne mednarodne kooperacije so odprli debato o tem vprašanju v senatu. Ti so nasprotniki sklenitve povojnega pakta in zagovorniki predvojnega ameriške izolacije.

Kontroverza je nastala po predložitvi resolucije, da se senat izreče za ustanovitev mednarodne organizacije, da pospeši vojne napore in stori korake za ohranitev in zaščito miru, ko bo vojna končana z zmago zaveznikov. Avtorji resolucije so republikanski in demokratični senatorji.

Senator Tom Connally, demokrat iz Texasa in načelnik odseka za zunanje zadeve, je udaril po nasprotnih mednarodne povojne kooperacije. Očital jim je, da vodijo opozicijo iz političnih razlogov.

Predsednik Roosevelt je na sestanku s častnikarji namignil, da se ne bo vmešaval v kontroverzo. Dejal je, da ljudje, ki kritizirajo načrte za povojno preureditev, ignorirajo dejstva in njihove izjave ne zaslužijo komentarja.

Newyorški politični voditelji pri Rooseveltu

Washington, D. C., 17. marca.—Trije newyorški politični voditelji so se večeraj oglasili v Beli hiši in konferirali s predsednikom Rooseveltom — župan La Guardia, Alfred E. Smith, bivši governor, in Michael J. Kennedy, načelnik demokratske organizacije. Smith je imel tudi razgovor z angleškim zunanjim ministrom Edenom.

Otroci židovskih beguncev dobe zavetje v Avstraliji

Canberra, Avstralija, 17. marca.—Vlada je naznanila, da bo dala zavetje otrokom židovskih beguncev, ki se nahajajo v Vichyju, Francija, kjer so pod oskrbo katoliških dobroteljskih organizacij. Premestitev otrok iz Francije v Avstralijo bodo financirale židovske organizacije.

Japonska odpohlicala diplomate iz balkanskih držav

Ankara, Turčija, 17. marca.—Sem dospela poročila se glase, da je Japonska pozvala svoje diplomate iz Bolgarije in drugih balkanskih držav. Ti bodo odpotovali v Turčijo in od tam preko Rusije domov v prihodnjih dveh tednih.

Podpredsednik Wallace odletel v Južno Ameriko

Washington, D. C., 17. marca.—Podpredsednik Henry Wallace je odletel proti Južni Ameriki. On bo obiskal Brazilijo, Čile, Kostariko, Bolivijo, Peru, Ekvador, Colombijo in Panamo.

Eden obišče ruskega poslanika

Washington, D. C., 17. marca.—Angleški zunanji minister Anthony Eden bo jutri obiskal Maksima Litvinova, ruskega poslanika. Namen obiska ni bil razkrit, toda mnenje prevladuje, da bosta govorila o vojnih in drugih problemih.

PREKI SOD OKLICAN V FRANCO-SKI PROVINCI

Policijski oddelki in vojaške čete zatirajo odpor

IZPREMEMBE V AFRISKI VLADI

London, 17. marca.—Preki sod je bil oklican v provinci Savoie, vzhodna Francija, kjer francoski gerilci držijo pozicije v hribovih in prelazih in se upirajo oddelkom Lavalove policije in nemškimi ter italijanskim četam.

Besednik odbora borbenih Francozov, kateremu načeljuje general Charles de Gaulle, je po objavi naznanila o oklicu prekoga sode dejal, da so na vidiku ostre bitke med gerilci in osiščno silo v omenjeni provinci. Policija in osiščne vojaške posadke so bile ojačane, da zatirajo odpor francoskih gerilcev. Besednik De Gaullevega odbora je po radiu apeliral na francosko policijo, naj ne napada svojih rojakov.

Poročila iz Švice omenjajo spopade med gerilci in osiščnim vojaštvom. Gerilci so izvršili več napadov na italijanske stražnike in osamljene vojaške oddelke.

Alžir, Alžerija, 17. marca.—General Georges Catroux, delegat borbenih Francozov v Siriji, bo morda imenovan za pomožnega vrhovnega komisarja francoske severne Afrike. To bo prvi korak v zbiranju za združitev vseh francoskih grup.

General Henri Giraud, vrhovni komisar severne Afrike, je naznanil, da sta general Jean Marie Bergeret, pomožni vrhovni komisar, in Jean Rigaud, notranji direktor in policijski načelnik, resignirala. Oba sta bila pred zavezniško invazijo severne Afrike zagovornika politike Lavalove vlade v Vichyju.

Catroux, prijatelj Girauda, bo morda nasledil Bergereta. Vest se glasi, da bo kmalu zapustil Sirijo in odpotoval v Alžir. Giraud je v zadnjih dneh odstavil mnogo uradnikov, ki so imeli zveze z Lavalovim režimom.

Amerika naj združi Francoze

Anglija predlaga objavo skupne izjave

London, 17. marca.—Vlada Velike Britanije je predlagala Ameriki objavo skupne deklaracije, v kateri naj bi bila izražena želja za združitve vseh francoskih političnih grup, da bi te potem mobilizirale vso razpoložljivo silo za boj proti osišču. Amerika naj bi storila prvi korak v tej smeri.

Mnenje prevladuje, da angleški zunanji minister Anthony Eden, ki se nahaja v Ameriki, razpravlja o tej zadevi z državnim tajnikom Hullom. Velika Britanija in Amerika sta že povedali, da se popolnoma strinjata z deklaracijo generala Girauda, vrhovnega komisarja francoske severne Afrike, katero je podal v svojem govoru po radiu zadnje nedelje. Giraud je takrat naznanil preklic vikiških zakonov in dekretov v severni Afriki, restavriranje civilnih svobod in odpravo rasnih diskriminacij.

Pričakuje se, da bo premier Churchill imel govor v parlamentu o potrebi združitve francoskih grup. Odbor borbenih Francozov je priznal po študiji Giraudove deklaracije, da je ta spravnega značaja, zaeno pa je naglasil, da mora biti deklaracija podprta z akcijo.

Domače vesti

Eksplozija usmrtila žensko
Joliet, Ill.—Elizabeth Sifa, stara 42 let in samska, je 16. t. m. umrla v bolnišnici za opeklinami, ki jih je dobila prejšnji dan, ko je v kleti njenega stanovanja eksplozirala plin, ki je uhajal iz počene cevi. Eksplozija je ženski užgala obleko, ko je z gorečo svečo stopila v klet.

iz Clevelanda

Cleveland.—Dne 15. marca je v bolnišnici umrla Agnes Dežman, roj. Gole in doma iz Mrzle luže pri Trebnjem na Dolenjskem. V Ameriki je bila 30 let in tukaj zapušča moža, dva sinova, hčer in brata, v Chicagu pa sestro Mary Novak.

Murray za pomoč vsem narodom

Predsednik CIO govoril na shodu Rdečega križa

New York, 17. marca.—Philip Murray, predsednik Kongresa industrijskih organizacij, je dejal, da morajo biti vsi narodi deležni pomoči po končanju te vojne, ker mir, baziran na malčevanju, ni mogoč.

Murray je govoril na shodu ameriškega Rdečega križa, ki se je vršil v Madison Square Garden. Shod je bil sklican v zvezi s kampanjo, da mesto New York zbere vsoto \$12,920,000 za Rdeči križ. Kot govornik je imel nastopiti korporal Barney Ross, bivši boksač, ki je demonstriral svoje junaštvo v bojih proti Japoncem na Guadalcanalu, in ga je zadržala bolezen. Nadomestila ga je njegova žena. Shod so pozdravile žena kitajskega generala Kaišeka, ki se nahaja v Ameriki, žena predsednika Rooseveltja in druge znane osebe.

William Green, predsednik Ameriške delavske federacije, je tudi govoril na shodu. On je naglasil, da je ameriško delavstvo doseglo uspehe v proizvodnji, ki so se zdeli nemogoči. Člani unij AFD bodo radevoljno prispevali denar v sklad Rdečega križa.

Walter S. Gifford, načelnik Rdečega križa, je poročal, da je njegova organizacija že dobila \$50,000,000 od začetka kampanje. Cilj te je sklad \$125,000,000. Denar se bo porabil za ranjene vojake in ljudi, ki potrebujejo pomoč.

Letalska zveza med Ameriko in Rusijo

Boston, Mass., 17. marca.—Letalska družba Northeast Airlines je vložila petico pri civilnem letalskem odboru za letalski potniški in poštni promet med Bostonom in Moskvo in drugimi evropskimi mesti po vojni. V peticiji naglašajo, da letala lahko prelete razdaljo pet tisoč milj med Bostonom in Moskvo v osemnajstih urah. Letala se bi ustavljala na poti iz Bostona v Moskvo v Rejkjaviku, Islandiji, otokih Faroe, Oslu, Norveška, Stockholm, Švedska, in Leningradu. Peticija predlaga letalsko zvezo z Londonom, Parizom, Amsterdamom, Glasgowom, Copenhagom in Prago poleg one z Moskvo.

Indija lahko odbije sovražni napad

New Delhi, Indija, 17. marca.—Indija je pripravljena in lahko odbije napad sovražnika na svoje ozemlje, je dejal feldmaršal Archibald Wavell v teku pregleda opreme te armade, ki med drugim vključuje ameriške tanke. "Indijska armada, katero tvorijo prostovoljci, bo kmalu štela dva milijona mož. Trditi ne more, da je Indija varna pred napadom sovražnika. Nevarnost bo minila, ko bo sovražnik poražen."

Ameriški Poljaki obsojajo dvojni umor

Protest proti ustrelitvi dveh socialistov

New York.—Poljska publikacija v angleščini Poland Fights, glasilo Poljskega narodnega sveta v Ameriki, piše v svoji najnovejši številki z dne 20. marca:

"Henry Ehrlich in Viktor Alter voditelja židovskih delavcev na Poljskem, sta bila ustreljena v sovjetski Rusiji v decembru 1942. To dejstvo je bilo razkrit v pismu dne 25. februarja 1943, ki ga je sovjetski poslanik Maksim Litvinov naslovil Williamu Greenu, predsedniku Ameriške delavske federacije.

Ehrlich in Alter sta bila odlična voditelja poljskih židovskih socialistov v domovini. Energično sta se bojevala proti nacizmu in fašizmu. V septembru 1939 sta organizirala odpor židovskih delavcev proti nemški invaziji. Ko so sovjetske čete zasedle vzhodni del Poljske 17. septembra 1939, sta bila Ehrlich in Alter aretirana. V sovjetskem zaporu sta bila do julija 1941, ko je bila sprejeta nova pogodba med poljaki in sovjetskimi vlado.

Ko sta bila izpuščena, sta takoj objavila plamenč apel na poljske žide v Rusiji, naj se pridružijo poljski armadi, ki se je takrat rekrutirala v Rusiji za boj z nemškimi nacisti. Predsednik poljske republike ju je takrat imenoval za člana Poljskega narodnega sveta (parlament v izgnanstvu) v Londonu, ali predno sta mogla zapustiti Rusijo, sta bila ponovno aretirana 4. decembra 1941.

Ta aretacija je izzvala val protestov zlasti med organiziranim delavstvom po vsem demokratičnem svetu; voditelji ameriških, angleških in poljskih delavskih organizacij so poslali mnogo protestov sovjetski vladi in apelirali so nanjo, naj osvobodi odlična poljsko-židovska antifalista. Na prošnjo ameriških delavskih unij sta se zavzela za Ehrliche in Alterja tudi Eleanor Roosevelt, žena predsednika in Wendell Wilkie. Poljski premier Sikorski se je osebno potegnil za jetnika, a vse zaman. Sovjetska vlada je molčala na vse proteste in apele do 25. februarja t. l.

Eksekucija teh dveh poljsko-židovskih delavskih voditeljev v Rusiji je v naših očeh velik udarec za enotnost Združenih narodov."

Četniki ubili 12,000 sovražnikov

Pet Hrvatov obsojenih v smrt

London, 17. marca.—Jugoslovanski četniki so ubili 12,000 nemških in italijanskih vojakov v februarju, se glasi poročilo ruske častniške agencije Tass iz Vaira, ki ga je objavila danes moskovska radiopostaja. Jugoslovanska ubežna vlada je bila informirana, da so osiščna vojaška sodišča obsodila pet Hrvatov v smrt od 1. marca na obtožbo prevratnih aktivnosti in odpora.

Federalna preiskava raketirstva v Chicagu

Chicago, 17. marca.—Federalni detektivi s sodelovanjem policije preiskujejo delovanje članov raketirskega krožka, čigar glavni stan je v Chicagu in ima podružnice v drugih velikih mestih. Preiskava se nanaša na nelegalno trgovino z mamili in kršenju zakonov proti Belemu suženstvu. Detektivi in policija so aretirali tri moške in šestnajst žensk v navalih na stanovanja na severni strani mesta.

PREDSTAVNIKI ADF ZA PREKLIC MEZDNE FORMULE

Glasilo UMWA kritizira Rooseveltov načrt

APEL ILLINOISKIH RUDARJEV

Washington, D. C., 17. marca.—Vojno-delavski odbor stoji pred resno krizo kot posledica zahtev reprezentantov Ameriške delavske federacije v odboru za preklic mezdne formule, ki dovoljuje le petnajstodstotno zvišanje plač nad točko, ki je prevladovala 1. januarja 1. 1941. Ti so se izrekli za osvoboditev elastičnega meznega sistema, ki mora odgovarjati naraščanju cen potrebin.

Ako ne pride do zadovoljivega dogovora s predstavniki organiziranega delavstva, bodo delavski člani in njihovi namestniki morda izstopili iz odbora. Ti doslej še niso izjavili, kaj bodo storili, če bodo reprezentante industrije in javnosti odbili zahtev glede preklica mezdne formule.

William H. Davis, načelnik vojno-delavskega odbora, je dejal, da je bila razprava o stališču reprezentantov ADF. Člani odbora se bodo ponovno sestali prihodnji ponedeljek in takrat bo morda padla odločitev. Petico reprezentantov ADF so podpisali predstavniki unij CIO, niso pa jo podpisali.

New York, 17. marca.—John L. Lewis, predsednik rudarske unije UMWA, je ponovno posvaril operatore, da se bodo pogajanja glede sklenitve nove pogodbe razbila, če bodo še nadalje podpirali mezdno formulo vojno-delavskega odbora, in da bo 450,000 rudarjev na polju mehkega premoga zastavkalo 1. aprila, če bo zahteva za zvišanje mezde za dva dolarja na dan odbila. Operatorjem je povedal, da diskuzije niso potrebne, če vztrajajo pri svojem stališču.

United Mine Workers Journal, glasilo Lewisove organizacije, je napadel Rooseveltov načrt socialne zaščite od zibel do groba. Glasilo trdi, da je bil načrt namenoma objavljen v času, ko je rudarska unija predložila operatorjem zahtevo za zvišanje mezde.

Springfield, Ill., 17. marca.—Progressivna rudarska unija, včlanjena v Ameriški delavski federaciji, je apelirala za takojšnjo revizijo mezdne formule. Apel, poslan Williamu H. Davisu, načelniku vojno-delavskega odbora, Williamu Greenu, predsedniku ADF, in predsedniku Rooseveltu, vsebuje tudi svarilo pred posledicami, ki pridejo, če mezdna formula ne bo revidirana. Kakor UMWA, tako tudi progresivna rudarska unija zahteva zvišanje mezde za dva dolarja na dan.

Pogajanja med reprezentanti progresivne rudarske unije in Illinois Coal Producers Assn., organizacijo operatorjev, se sklenitev nove pogodbe, ki so se pričela 1. marca, niso prinesla nobenega rezultata. Ta unija ima okrog 15,000 članov.

Kongresnik Dirksen okrcal Wickarda

Washington, D. C., 17. marca.—Kongresnik Dirksen, republikanec iz Illinois, je okrcal poljedelskega tajnika Wickarda in mu očital nesposobnost pri reševanju problema pomanjkanja delavcev na farmah. On je avtor resolucije, ki določa appropriate \$20,000,000 za rekrutiranje delavcev za dela na farmah. Dirksen je, ko se je pričela debata o resoluciji, dejal, da je Wickard v glavnem odgovoren za pomanjkanje delavcev na farmah.

PROSVETA THE ENLIGHTENMENT

GLASILO IN LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Organ of and published by Slovene National Benefit Society

Subscription rates: for the United States (except Chicago) and Canada \$5.00 per year...

Advertisement rates on agreement. Manuscripts of communications and unsolicited articles will not be returned.

Naslov na vse, kar ima stik s listom: PROSVETA

2857-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Illinois

MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

Datum v oklepaju na primer (March 31, 1943), poleg vsega imena na naslovu pomeni, da vam je s tem datumom potekla naročnina.

Spor poljske vlade s sovjeti

Atlantski čarter predpostavlja demokracijo. To je Roosevelt jasno povedal v svojem govoru na zadnji Lincolnov rojstni dan...

Omenjeni čarter seveda nič ne pove, kakšna naj bo Evropa po vojni, po zmagi Združenih narodov.

Nekaj uradnih migljajev je prišlo glede Velike Britanije in Sovjetske unije same. Churchill je rekel pred tedni, da on ni predsednik vlade zato, da bi odpravil imperij Velike Britanije.

Predsednik sovjetske vlade Stalin je pa nedavno rekel, da Sovjetska unija ne zasleduje nobenih teritorialnih pridobitev, zahtevala pa bo povrnitev v svoje meje vseh onih teritorijev...

Na drugi strani se tudi Anglija ne bo pridružila evropski federaciji, ker ona še ima svojo federacijo na vseh celinah sveta.

Verjetno je torej, da Anglija simpatizira s Stalinovo zahtevo — kakor se glasi omenjeno poročilo — da Rusija dobi nazaj anektirano ozemlje.

Tukaj pride v poštev spor med poljsko vlado v Londonu in sovjetsko vlado zaradi odvzetega dela Poljske po sovjetih.

Poljski vladi to seveda ni po volji in spor se nadaljuje. Zanimivo je, da češoslovaška vlada v Londonu podpira Stalina v tem oziru na vsej črti.

Vse to so slaba znamenja za kakšno evropsko federacijo v interesu demokracije in v smislu Atlantskega čarterja.

Poljski komunisti seveda nimajo nobenega spora s sovjeti. Oni kategorično zahtevajo, da se vsa Poljska pridruži Sovjetski uniji.

Demokracija? Puh! Današnja Rusija lahko stokrat objubi demokracijo vsem — in če potem ne bo komu kaj prav, bo slišal: Takšna je naša "demokracija" in zdaj jezik za zobe!

Cas bi bil zdaj, prav zdaj, ko Hitlerjeva bojna mašina še ni razbita in nacifalštem še ni premagan — prav zdaj, ko glavna zavezniška ofenziva še ni razvita na zapadni in južni strani Evrope...

Glasovi iz naselbin

O tem in onem

Granville, Ill.—Ker imam dosti časa, Prosveto prav pridno prečitam. Tukaj v Granvillu ni posebnih novic. Industrije ni nobene.

Tudi moja hči, omožena Angsten, že dalj časa dela v Chicagu in je članica društva 186 SN-PJ.

Moja hčerka Josephine ima moza že nad leto dni v Islandiji. Ona dela za Republic Drill Co.

Prosim Ano Gofenc, naj še piše, ker radi čitamo njene dopise. Kristini Nadvešnik pa samo to-le: Lepi so Barbičevi dopisi in pošteni; mi jih radi čitamo.

Snojevi družini pošljim globoko sožalje za izgubo hčerke Frede. Ona mi je poslala kartico iz bolnišnice kmalu po božiču.

Veronika Verbič, 186.

O rudniški katastrofi

Roundup, Montana.—Nesreča nikoli ne počiva. Kako resničen je ta pregovor! Kakor strela z jasnega neba se je 27. februarja raznesla žalostna novica o majnarski katastrofi v Bearcreeku.

Med temi žrtvami je veliko Slovencev in Hrvatov. Mack in Frank Maurich sta brata našega zeta Lubesa Mauricha.

Frank Pajnič, ki je tudi med žrtvami, je bil doma iz Bukovine pri Ribnici. Njegova pedanja žena, moja sošolka, pa je doma iz Brega pri Ribnici.

Agitatorji, ki ne morejo dobiti novih naročnikov zato, kaj se piše ali kaj se ne piše—to so so puhli izgovori in taki ljudje so slabi agitatorji.

Torej kdo more reči, da Molek ni eden teh učiteljev? Ali ni on tisti, ki nas uči bratstva in kajti med nami je malo odkritosrčnih ljudi.

Da bi Prosveta postala bolj zanimiv list, če bi prinašala več bolj zanimivega in podučnega gradiva, kar bi bilo nam bolj v korist kot pa je na primer alkohol, ki nam izpodjeda zdravje.

Nekateri menijo, da mi ne potrebujemo poduka, češ, da smo že prestari; kar se nismo naučili do zdaj, se tudi zdaj ne bomo. To ne drži. Saj še pregovor pravi, da človek ni nikdar prestar za učenje.

Vprašujemo se, kaj nam prinese bodočnost, toda odgovora ne vemo. Niti največji učenjaki in izvedenci ne morejo ugotoviti, kaj se vse priče. Mogoče nam prinese boljše čase, ugibajo nekateri, drugi pa s strahom pričakujejo, da nam prinese še več gorja.

bila komaj poldrugo leto. Na Labor day sem vas mislila obiskati, toda mi je moja hčerka Olga povedala, da sta šla v Heleño k tvojemu sinu.

Podpisana jih pozna več v Bearcreeku, ki so postali žrtve razstrelbe. Vidimo, da ni samo vojna, ki zahteva žrtve. Koliko sirot je ostalo brez mož oziroma očeta. To je katastrofa na debelo.

Potem pa kričijo tisti, ki ne vedo, kaj je majna, da imajo rudarji prevelike plače in da nimajo pravice zahtevati več. Oni, ki delajo v jamah, vedo drugače.

Zelo obžalujem Mauricheve starše, ki sta izgubila dva sinova. Ko človek pride v leta, bi rad užival malo brez skrbi v miru. Pa pride nesreča, ki odnese vse upe, zraven pa še zasedi žalost v srce.

Frances in Mike Golob.

O dopisih in dopisnikih

Port Angeles, Wash.—Zopet imam priliko, da se zabavam z dopisi. Vidi se mi, da se nekateri dopisniki bojijo, da bo vrag pocitral celo našo napredno Prosveto z urednikom vred.

Kar se mene, tiče, rečem le to, da se ne strinjam z vsem, kar čitam, in če se mi ne dopade, ne čitam, ako se mi dopade, mi pa ne uide, dasi nimam dosti časa na razpolago.

Torej čemu naj se dopisniki pripravimo med seboj radi naših dopisov, ali pa narekovati, kaj naj kdo piše?

Agitatorji, ki ne morejo dobiti novih naročnikov zato, kaj se piše ali kaj se ne piše—to so so puhli izgovori in taki ljudje so slabi agitatorji.

Torej kdo more reči, da Molek ni eden teh učiteljev? Ali ni on tisti, ki nas uči bratstva in kajti med nami je malo odkritosrčnih ljudi.

Da bi Prosveta postala bolj zanimiv list, če bi prinašala več bolj zanimivega in podučnega gradiva, kar bi bilo nam bolj v korist kot pa je na primer alkohol, ki nam izpodjeda zdravje.

Nekateri menijo, da mi ne potrebujemo poduka, češ, da smo že prestari; kar se nismo naučili do zdaj, se tudi zdaj ne bomo. To ne drži. Saj še pregovor pravi, da človek ni nikdar prestar za učenje.

Vprašujemo se, kaj nam prinese bodočnost, toda odgovora ne vemo. Niti največji učenjaki in izvedenci ne morejo ugotoviti, kaj se vse priče. Mogoče nam prinese boljše čase, ugibajo nekateri, drugi pa s strahom pričakujejo, da nam prinese še več gorja.

Veliko obžalujem Mauricheve starše, ki sta izgubila dva sinova. Ko človek pride v leta, bi rad užival malo brez skrbi v miru. Pa pride nesreča, ki odnese vse upe, zraven pa še zasedi žalost v srce.

kajti med nami je malo odkritosrčnih ljudi.

Da bi Prosveta postala bolj zanimiv list, če bi prinašala več bolj zanimivega in podučnega gradiva, kar bi bilo nam bolj v korist kot pa je na primer alkohol, ki nam izpodjeda zdravje.

Nekateri menijo, da mi ne potrebujemo poduka, češ, da smo že prestari; kar se nismo naučili do zdaj, se tudi zdaj ne bomo. To ne drži. Saj še pregovor pravi, da človek ni nikdar prestar za učenje.

Vprašujemo se, kaj nam prinese bodočnost, toda odgovora ne vemo. Niti največji učenjaki in izvedenci ne morejo ugotoviti, kaj se vse priče. Mogoče nam prinese boljše čase, ugibajo nekateri, drugi pa s strahom pričakujejo, da nam prinese še več gorja.

Veliko obžalujem Mauricheve starše, ki sta izgubila dva sinova. Ko človek pride v leta, bi rad užival malo brez skrbi v miru. Pa pride nesreča, ki odnese vse upe, zraven pa še zasedi žalost v srce.

Pisalo se je že tudi dosti, da je Nemčija napredna država in njeno ljudstvo izobraženo. Če bi bilo nemško ljudstvo res tako napredno in izobraženo kot so ga predstavljali, bi bilo Hitlerju dalo popotnico in ga poslalo nazaj v Avstrijo.

Seveda, kapitalisti so vsega krivi. Za koga se borimo? Za kapitaliste in njih profite? No, kdo pa ustvarja kapital in kapitaliste? Delavska masa je tista, ki ustvarja kapital.

Da bi Prosveta postala bolj zanimiv list, če bi prinašala več bolj zanimivega in podučnega gradiva, kar bi bilo nam bolj v korist kot pa je na primer alkohol, ki nam izpodjeda zdravje.

Nekateri menijo, da mi ne potrebujemo poduka, češ, da smo že prestari; kar se nismo naučili do zdaj, se tudi zdaj ne bomo. To ne drži. Saj še pregovor pravi, da človek ni nikdar prestar za učenje.

Vprašujemo se, kaj nam prinese bodočnost, toda odgovora ne vemo. Niti največji učenjaki in izvedenci ne morejo ugotoviti, kaj se vse priče. Mogoče nam prinese boljše čase, ugibajo nekateri, drugi pa s strahom pričakujejo, da nam prinese še več gorja.

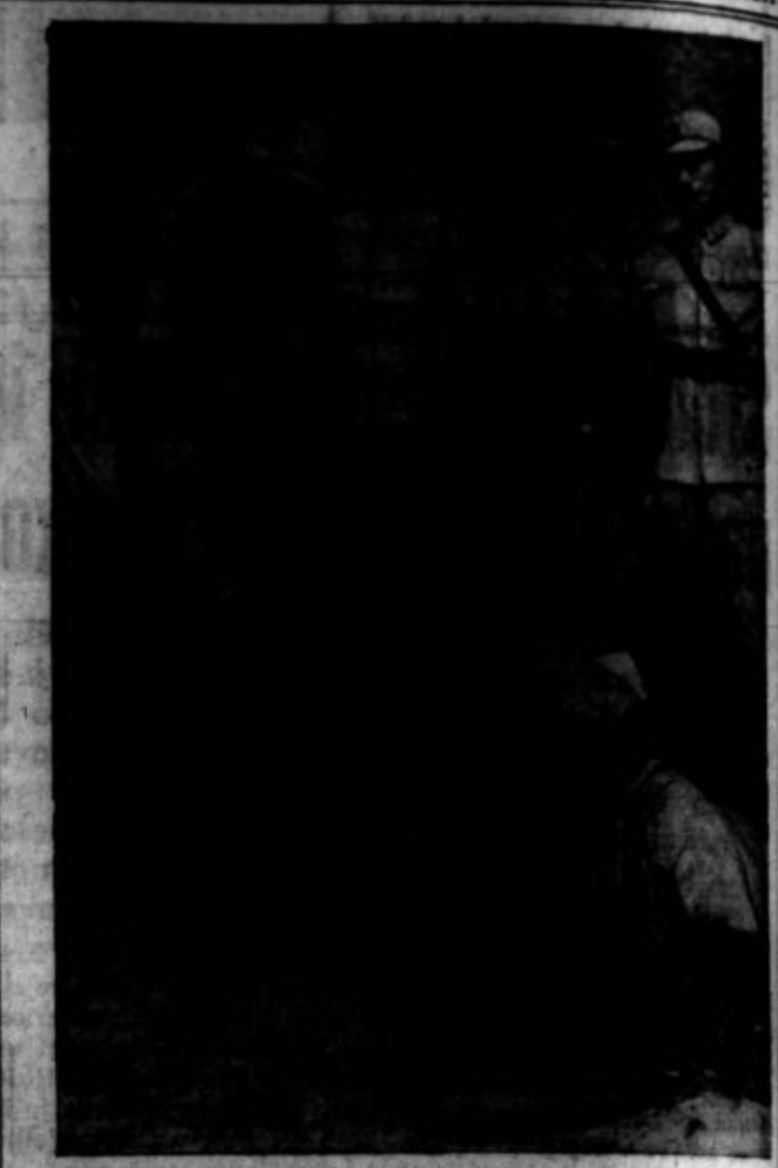
Veliko obžalujem Mauricheve starše, ki sta izgubila dva sinova. Ko človek pride v leta, bi rad užival malo brez skrbi v miru. Pa pride nesreča, ki odnese vse upe, zraven pa še zasedi žalost v srce.

Pisalo se je že tudi dosti, da je Nemčija napredna država in njeno ljudstvo izobraženo. Če bi bilo nemško ljudstvo res tako napredno in izobraženo kot so ga predstavljali, bi bilo Hitlerju dalo popotnico in ga poslalo nazaj v Avstrijo.

Seveda, kapitalisti so vsega krivi. Za koga se borimo? Za kapitaliste in njih profite? No, kdo pa ustvarja kapital in kapitaliste? Delavska masa je tista, ki ustvarja kapital.

Da bi Prosveta postala bolj zanimiv list, če bi prinašala več bolj zanimivega in podučnega gradiva, kar bi bilo nam bolj v korist kot pa je na primer alkohol, ki nam izpodjeda zdravje.

Nekateri menijo, da mi ne potrebujemo poduka, češ, da smo že prestari; kar se nismo naučili do zdaj, se tudi zdaj ne bomo. To ne drži. Saj še pregovor pravi, da človek ni nikdar prestar za učenje.

Ameriški vojaški instruktorji dajejo navodila kitajskim vojakom v streljanju.

edinstva? Le škoda, da ni med nami več Molkov, pa bi se vsaj mi Slovenci bolje razumeli in ljubili med seboj.

Dosti se piše o bodočnosti Evrope in kakšen bo mir po tej vojni. Posebno pa je dosti zanimanja za Jugoslavijo in našo Slovenijo. Celo naša Notranjska in Primorska prihajata na površje.

Pisalo se je že tudi dosti, da je Nemčija napredna država in njeno ljudstvo izobraženo. Če bi bilo nemško ljudstvo res tako napredno in izobraženo kot so ga predstavljali, bi bilo Hitlerju dalo popotnico in ga poslalo nazaj v Avstrijo.

Seveda, kapitalisti so vsega krivi. Za koga se borimo? Za kapitaliste in njih profite? No, kdo pa ustvarja kapital in kapitaliste? Delavska masa je tista, ki ustvarja kapital.

Da bi Prosveta postala bolj zanimiv list, če bi prinašala več bolj zanimivega in podučnega gradiva, kar bi bilo nam bolj v korist kot pa je na primer alkohol, ki nam izpodjeda zdravje.

Nekateri menijo, da mi ne potrebujemo poduka, češ, da smo že prestari; kar se nismo naučili do zdaj, se tudi zdaj ne bomo. To ne drži. Saj še pregovor pravi, da človek ni nikdar prestar za učenje.

Vprašujemo se, kaj nam prinese bodočnost, toda odgovora ne vemo. Niti največji učenjaki in izvedenci ne morejo ugotoviti, kaj se vse priče. Mogoče nam prinese boljše čase, ugibajo nekateri, drugi pa s strahom pričakujejo, da nam prinese še več gorja.

Veliko obžalujem Mauricheve starše, ki sta izgubila dva sinova. Ko človek pride v leta, bi rad užival malo brez skrbi v miru. Pa pride nesreča, ki odnese vse upe, zraven pa še zasedi žalost v srce.

Pisalo se je že tudi dosti, da je Nemčija napredna država in njeno ljudstvo izobraženo. Če bi bilo nemško ljudstvo res tako napredno in izobraženo kot so ga predstavljali, bi bilo Hitlerju dalo popotnico in ga poslalo nazaj v Avstrijo.

Seveda, kapitalisti so vsega krivi. Za koga se borimo? Za kapitaliste in njih profite? No, kdo pa ustvarja kapital in kapitaliste? Delavska masa je tista, ki ustvarja kapital.

Da bi Prosveta postala bolj zanimiv list, če bi prinašala več bolj zanimivega in podučnega gradiva, kar bi bilo nam bolj v korist kot pa je na primer alkohol, ki nam izpodjeda zdravje.

Nekateri menijo, da mi ne potrebujemo poduka, češ, da smo že prestari; kar se nismo naučili do zdaj, se tudi zdaj ne bomo. To ne drži. Saj še pregovor pravi, da človek ni nikdar prestar za učenje.

Ruska operna pevka Aleksandrovska poje pred vojniki v osadju fronte.

George Gorin

Pripravljanje gorkih oblačil v solah in otroških dnevnih ohrabrovalnicah je tudi del programa Rdečega križa. Otroci mnogih krajev imajo veliko korist od tega. Vaši prispevki v vojni sklad Rdečega križa pomagali, da se to delo nadaljuje.

Vesti z jugoslovanske fronte

Poročila Jugoslovanskega informacijskega centra in drugih virov

Londonški radio o nacistični mobilizaciji delavstva

London, 2. marca (Radiopremijerna služba). — Pretekli teden smo videli, da Nemci zares skušajo mobilizirati vse razpoložljive ljudi. Tudi v Nemčiji zdaj niti svojim nemškimi zdravniškim ne verjamejo več — oprostena smejo izdati le posebni za to določeni nacistični zdravniki. Strašen zločin pa je mobilizacija podjarmljenih narodov. Nemci zdaj zahtevajo, da suženj umira za gospodarja; to je torej niti novi red, ki bi bil moral po nemških obljubah prineseti srečo trpečemu človeštvu. Hitler je zapovedal Bukarešti, Sofiji, Zagrebu in Bratislavi, da mu dobavijo čim več hrane za topove. Od Lavala je zahteval 250.000 mož. Pavelić naj bi mu dobavil 10 novih divizij.

VPRAŠANJE DELOVNIH MOČI

Švicarski list Arbeiter Zeitung prinaša v svoji številki od 31. decembra članek o delavskem vprašanju na Balkanu. Na Hrvaškem se ceni število poljedelskih delavcev in dinarjev na 350.000, kvalificiranih delavcev na 80.000, pristaniških delavcev na 25.000 in rudarjev na 60.000.

V Nemčiji je zdaj uposlenih približno 120.000 hrvaških delavcev.

V zadnjem času so nasilno poslali tja zopet 50.000 delavcev. Živjenjski pogoji delavcev na Hrvaškem so zelo težki. Plače so precej različne. Poljedelski delavci zaslužijo na dan od 45 do 60 kun, zidarji dobivajo po 30 kunarjev s hrano, rudarji od 70 do 120 kun, a industrijski delavci od 25 do 70 kun. Na leto ima vsak delavec približno 220 delavni dni.

Po številkah te plače niso majhne, toda pomisliti je treba, da je vrednost tega denarja zelo majhna.

Delodajalci morajo skrbeti za dobavo hrane in so večinoma ustanovili skupne kuhinje, za katere odtegujejo delavcem gotove zneske od plače. Socialnih ustanov sploh ni razen na papirju — zavarovalnica je tako visoka, da je delavci ne morejo plačevati. Svoboda političnega delovanja je odpravljena in so pristanišča in pomorski delavci so se organizirani, največ v komunističnem smislu.

Članek piše tudi o položaju delavcev v Srbiji, ki je zelo neugoden.

350.000 Srbov se še vedno nahaja v vojnem ujetništvu; 100.000 so jih Nemci namestili v svoji industriji. V Srbiji sami nimajo delavci nobenih pravic in tudi niso organizirani. Plače niso niti najmanj v razmerju s cenami, a socialne ustanove, ki ne obstajajo pred vojno, so odpravljene. Delavci, ki delajo v Nemčiji, bodisi v poljedelstvu, bodisi v vojni industriji, pošiljajo domov del svojih prihrankov, toda medtem ko pošiljajo finški ali danski oženjeni delavci mesečno domov po 250 mark in ne oženjeni po 125 mark, belgijski ali francoski po 160 oziroma 120 mark iznosijo te pošiljke za srbske in hrvaške delavce le po 100, oziroma 80 mark na mesec.

IZ ITALIJE

Boston, 2. marca. — (Christian Science Monitor). — Izpod peresa Edmunda R. Rosea prinaša bostonski list dolg članek o vojni situaciji v Italiji. Članek je razvideti, da je nedavno vladno krizo povzročila slabša propadanje morale zaradi politične in vojaške oneptanosti v resarske Italije.

Članek omenja, da je znani fahir Robert Farinacci v časopisu "Regime Fascista" natismil uvodna besedila o sabotiraju, italijanski vnapor. To je poskus

prepričati laiki narod, da fašistična stranka sama ni kriva vojaških nesreč Italije v severni Afriki in na vzhodu. Italijanska propaganda zdaj naglašja, da je bil fašizem kažipot diktatorskih režimov in predhodnik totalitarnih ideologij, a Mussolinija slika kot idejnega roditelja samega Hitlerja.

Tako si zdaj laško časopisje prizadava, da bi rešilo vsaj del na bojiščih izgubljenega prestiža in pri tem razodeva nervoznost javnega mnenja, ki se zrcali tudi v drugih člankih laškega časopisja.

Nekateri listi polemizirajo o Atlantskem čarterju in izražajo skrb in strah pred posledicami ameriške zmage. Angleški mesečnik — British Review the 18th Century and After — je pred kratkim napisal članek, v katerem predlaga spremembo ravnovesja sil na Sredozemskem morju. List zahteva, da se Italiji odvzame otok Pantellaria in sicilski otočini isti strateški razlogi zahtevajo pravilno rešitev problema bodočnosti Libije in Cirenajke. Vsa ta vprašanja bodo mirala biti podrejena britanski strategiji na Sredozemskem morju. Commander Stephen King Hall priporoča nekaj podobnega v listu "London Picture Post". On tudi, da bodo Zedinjeni narodi upoštevali teritorialno integriteto Italije na kontinentu, toda le v okviru meja pred letom 1914. Commander Stephen King Hall torej zahteva, da se Italiji odvzame Alto Adige, Trentino, kakor tudi Gorica, Trst in Istra z vsem slovenskim zaledjem.

TO IN ONO

Piše Zvonko A. Novak

Predsedniški material. — Poglavari republikanske stranke si že belijo glavo z vprašanjem, koga bi jim bilo najbolje postaviti za predsedniškega kandidata prihodnje leto, to pa tembolj, ker si še niso prav na jasnem, kaj bodo v tem oziru ukrenili demokrate.

Hardingovcem, coolidgevcem in Hooverjevcem bi bil menda ohijski governer Bricker najbolj po godi, ker je po svojih nazorih in svoji miselnosti z njimi še najbolj v zlahti. No, pa tudi newyorški evangelist Dewey bi jim navsezadnje na bil prazoporn, če bi se nekoliko 'poboljšal' in otreseel še tistih idej, ki so malo naprednega nadiha.

Med republikanci je pa tudi nekaj takih, ki bočejo veljati za liberalce. Ti si lastnijo sedanjega titularnega strankinskega načelnika Wendella Willkieja, ki je lani vzdignil s svojimi izjavami toliko ko prahu tu in po svetu, za svojega voditelja in mislijo, da bi bil on še najboljši predsedniški kandidat na republikanski strani našega političnega plota. Če bi pa z njim ne bilo nič, bi se ne branili minnesotskega governerja Stassena, ki je politično še dokaj močen in po svojih političnih smernicah skoro Deweyjevega kalibra.

Take in slične robe je še več in republikanci si bi gotovo iskali v njej predsedniškega kandidata, da ni naša dežela baš sedaj zapletena v vojno, ki nam nudi dosti junakov z bojnih polj in ki je najbrž ne bo še konec pred predsedniškimi volitvami.

Doslej se pri nas posebno poveljujejo trije vojni močje, in sicer general MacArthur, general McNider in pa kapetan Rickenbacker.

Med temi tremi bodo republikanci izbirali, če bodo videli, da bi se dal s takim kandidatom demokratski tekmeč najlažje ugnati v kozji rog.

Izmed omenjenih junakov je prišel Eddie Rickenbacker prvi s svojo barvo na dan, ki je vse prej kakor lepa in čista. Zadnjič enkrat je nam razkril svoje srce ter razodel svoje misli o našem delavstvu, ki edino ustvarja bogastvo te dežele in vse orožje za njeno obrambo, in pa o tistih ljudeh, ki sedijo za velikimi, z debelim steklom pokritimi mizami v razkošno opremljenih pisarnah in prejemaajo bajne plače za tisto svoje sedenje. Po mnenju tega kapetana naj delavstvo ne dobiva nobene plače za čezurno delo, a onim gospodom pa, ki se zmenijo za splošno blaginjo našega ljudstva toliko kakor za lastni sneg, se ne bi smela letna plača omejiti na 'borih' \$25.000, ker bi jim takšna 'plačica' ne delala nobenega veselja več do tistega sedenja v razkošnih uradih.

Ta naš vojni junak meni tako in za njim caplja tudi večina naših poslancev v sedanjem kongresu, kjer so zadnji teden odglasovali preklicu tiste omejitve v prilog. Nekaj podobnega je pričakovati tudi v zveznem senatu, čeprav bo predsednik Roosevelt skoro gotovo vetiral njen sklep, ko se mu pošlje v podpis.

Rickenbacker je že s tem za-

izražajo skrb in strah pred posledicami ameriške zmage. Angleški mesečnik — British Review the 18th Century and After — je pred kratkim napisal članek, v katerem predlaga spremembo ravnovesja sil na Sredozemskem morju. List zahteva, da se Italiji odvzame otok Pantellaria in sicilski otočini isti strateški razlogi zahtevajo pravilno rešitev problema bodočnosti Libije in Cirenajke. Vsa ta vprašanja bodo mirala biti podrejena britanski strategiji na Sredozemskem morju. Commander Stephen King Hall priporoča nekaj podobnega v listu "London Picture Post". On tudi, da bodo Zedinjeni narodi upoštevali teritorialno integriteto Italije na kontinentu, toda le v okviru meja pred letom 1914. Commander Stephen King Hall torej zahteva, da se Italiji odvzame Alto Adige, Trentino, kakor tudi Gorica, Trst in Istra z vsem slovenskim zaledjem.

Eden se prav dobro zaveda, da gre v tem silnem boju za zatrtje fašizma, ne pa za ugonobitev posameznih fašistov. Zato pravilno sklepa, da je za dosegitega cilja potrebna kar najtesnejša povezanost med Zdrženimi narodi, med katerimi so Rusi eden najmočnejših in najpoglavnejših. Tista povezanost je potrebna sedaj v vojni, kakor bo potrebna potem za saleno mizo za mirovni konferenci. T a k e g a mnenja je tudi predsednik Roosevelt.

Zato se lahko z gotovostjo pričakuje, da bo sedanji Edenov obisk v tej deželi tako pomemben za razvoj našega boja proti krutemu fašizmu in za popolno zavezniško zmago miru, kakor je bil važen in pomemben Churchillov sestanek s predsednikom Rooseveltom v Casablanci.

Nekaj domala. — "Pometaj pred svojimi pragom!" je prav poudena prilovliva. Le to škoda, da je alasti našim zgagarjem popolnoma neznan.

"Srborit" ni "razborit". Niti narobe niti kakor ne gre. To pa je tako, da dopolnjevo zamenjava prv besedo z drugo in to s prvo nekako, ki je sila srborit in presneto malo razborit.

Amerika zgradila tisoč parnikov

Cardiff, Anglija, 17. marca. — W. Averill Harriman, koordinator posejilno-najemniškega programa, je dejal, da je Amerika zgradila čez tisoč parnikov od japonskega napada na Pearl Harbor in da se bo število podvojilo v tem letu. Harriman je govoril ob odprtju Ameriškega mornariškega kluba.

Rdeči križ je že rekrutiral 25.000 bolničark za armado in mornarice. V letu 1943 jih je treba 36.000 več. Rdeči križ priključuje vzgojo, izkušnjo in druge kvalifikacije vseh rekrutiranih bolničark. To postopanje olajšuje breme vojnih uprav, oskrbuje potrebne bolničarke in zagotavlja našim fantom v uniformi najboljše bolničarske oskrbe. Vaš prispevek bo zagotovil nadaljevanje vseh postrežb Rdečega križa v prihodnjem letu.

podnosti dalo kaj takega zelo težko pričakovati od njega. V svoji realističnosti je pozabil celo na to, da je precej aristokrata, v njem, pa ji je sledil ter si na vse moč prisadeval spravitelj sovjetov v krog zavezniškega sodelovanja. In da bi ga bili tačas poslušali angleški voditelji ter se ravnali po njegovih pametnih nasvetih, bi ne bilo nikoli prišlo do usodnega nemško-ruskega sporazuma in tako najbrž tudi ne do sedanjega mesarskega klanja po vsem svetu. Rusija je bila dostopnejša zapadnim demokratizem kakor pa nemškemu in lastnemu fašizmu.

Edenova ruska politika je bila realistična pa v pravi smeri, kakor je še danes, ko ji hote ali nehoti sledi angleška vlada, med tem ko se ji naš državni vodni bodalek odmiha, kadarkoli in kjerkoli le more vse preradljubimajše z vladnimi predstavniki Frankova, Lavalove in Darlanove sorte, pa ne ulegne misliti na Sovjetsko zvezo in iskrenost do nje.

Zato se lahko z gotovostjo pričakuje, da bo sedanji Edenov obisk v tej deželi tako pomemben za razvoj našega boja proti krutemu fašizmu in za popolno zavezniško zmago miru, kakor je bil važen in pomemben Churchillov sestanek s predsednikom Rooseveltom v Casablanci.

Nekaj domala. — "Pometaj pred svojimi pragom!" je prav poudena prilovliva. Le to škoda, da je alasti našim zgagarjem popolnoma neznan.

"Srborit" ni "razborit". Niti narobe niti kakor ne gre. To pa je tako, da dopolnjevo zamenjava prv besedo z drugo in to s prvo nekako, ki je sila srborit in presneto malo razborit.

Amerika zgradila tisoč parnikov

Cardiff, Anglija, 17. marca. — W. Averill Harriman, koordinator posejilno-najemniškega programa, je dejal, da je Amerika zgradila čez tisoč parnikov od japonskega napada na Pearl Harbor in da se bo število podvojilo v tem letu. Harriman je govoril ob odprtju Ameriškega mornariškega kluba.

Rdeči križ je že rekrutiral 25.000 bolničark za armado in mornarice. V letu 1943 jih je treba 36.000 več. Rdeči križ priključuje vzgojo, izkušnjo in druge kvalifikacije vseh rekrutiranih bolničark. To postopanje olajšuje breme vojnih uprav, oskrbuje potrebne bolničarke in zagotavlja našim fantom v uniformi najboljše bolničarske oskrbe. Vaš prispevek bo zagotovil nadaljevanje vseh postrežb Rdečega križa v prihodnjem letu.

Poizkus, ki se ni obnesel

F. A. Vider

Ljudje, katerim je več za osebnostno bogastvo ter lastno udobnost, kakor za blagostanje vsega naroda ali narodov in kateri so odgovorni za polom in nesrečo Francije, so pridne na delu tudi v tej deželi iz istih koristolovskih motivov kot so bili v Franciji. Zato je dolžnost vseh onih, ki se zavedajo resnosti časa, da opozorijo ameriško ljudstvo, katerega del kot državljani smo tudi mi, da čuje in stoji pazno na straži v teh važnih momentih ko se preustroja človeška družba, ako se nočemo znajti pod "kapom", ko se zaključijo krvava drama na bojiščih in ko se bo sklepal mir.

Prvi resen poskus, vreči "renc" med kolese vzajemnega zavezniškega delovanja v tej vojni za popolni poraz osiše, se je za enkrat temeljito ponosrečil. Ampak s tem še ni rečeno, da so sile, ki so bile na delu za doseg svojega škodljivega namena, razbiti ali vsaj oslabilo vojaško zvezo Anglije, Rusije in Amerike, te načrte opuste, bodo pa brez dvoma v bodoče bolj previdne, zato mora biti tudi ljudstvo bolj in bolj čuječe.

Ko je šel h koncu "lend-lease" Zedinjenih držav, katerega je imel v smislu zakona podaljšati le naš kongres, se je poljski general Sikorski, tisti general, ki je komaj pred par tedni prej v javnosti zatrjeval, da med njegovim vladom in Moskvo vlada dober sporazum glede bodočnosti poljske države, obrnil na peti in skušal izzvati preprič z rusko vlado glede poljskih mej po tej vojni.

Poljski voditelji, poslušni sluge Vatikana, so vedno služili političnim intrigantom; bili so orodje zdaj ene, zdaj druge države na škodo poljskemu narodu. Tako se je tudi sedaj — kakor kmajenja kažejo — dal omenjeni general potegniti, toda stvar se ni obnesla. Rusija si je v tej vojni, skoro bi se lahko reklo z nadčloveškim naporom proti silam nemških vandalov, ustvarila pred svetovno javnostjo tak ugled, da ji ga ne more zasenčiti noben posameznik, pa če bi bil tudi general ali poslanik. To bi lahko razumeli tudi v naših političnih krogih!

Ali ni skoro drzna zahteva poljskih vladnih voditeljev za rusko vlado, da jim naj še sedaj garantira meje njihove bodoče države, kakršne so si oni sami začrtali? In to v pričo dejstva, da so svoje vojskstvo, 200.000 po številu — če smo prav poučeni — katero je bilo zbrano v Rusiji, da tam pomaga ruskim bratom strefi nemško bojno mašino, poleg njih iz Rusije in sedaj omenjeno vojskstvo postopa nekje v Iraku! Dvomimo, da bodo Rusi, ki danes krvavijo iz tisočih ran, osvobodili Poljsko za kakšne generale, plemennitše ali teleposestnike, katerih je bilo na Poljskem pred to vojno precejšnje število in mogoč med njimi so bili obojevalci Adolfa. Ali ni slovanska poljska vlada, ko se vrnila posvetovanja, kako poma-

gati Čehoslovakijski republikli v slučaju invazije od strani Nemčije, povedala ruski sovjetski vladi, katere je bila pripravljena pomagati, da poljska vlada ne dovoli nobenemu Rusu stopiti na poljska tla? Za Poljake bo velike bolj možno, če gredo na evropske bojne poljane in tam s svojimi brati Jugoslovani — katerih odpor proti Italijanskim in nemškim sovražnikom je tudi občudovanja vreden, dasi so po številu skoraj dve tretjini manjši od Poljakov — in Rusi vred častno osvobodijo svojo deželo, kakor iskati privilegijev z diplomacijo.

Po Sikorskijevem polomu je bilo javnosti sporočeno, da sta bila v Rusiji ustreljena dva socijalista, Ehrlich in Alter, čes da sta kot nemška ali poljska državljana na ruških tleh rovala proti Rusiji. Dasi je bila eksekucija menda izvršena že lansko leto, se je nekemu videlo potrebno to novico objaviti baš pred debato v našem kongresu o vprašanju podaljšanja "lend-leasea". Tudi ta vest je bila mimo brez posebne pozornosti, ker v teh časih tudi pri nas prevladuje mnenje, da postopamo z ljudmi, ki bi hoteli na en ali drug način ovirati vojno, kar je povsem naravno, če računamo na našo zmago.

Ker vse to med masami še ni dovolj omajalo zaupanja do zaveznikov, predvsem Rusije, je končno padla bomba iz Moskve od našega poslanika Williama Standleya, kateri nam je povedal, da rusko ljudstvo nič ne ve, da mu mi, Amerikanci pomagamo, ker zato skrbi ruska vlada. Toda poslanik je bil od doma poučen od lastnih kolegov, da nam je znano, da rusko ljudstvo ve, koliko mu mi pomagamo, bodisi s prostovoljnimi prispevki ali z "lend-leaseom". Tako tudi ta nekana ni dosegla svojega namena, ker pred nekaj dnevi je bil "lend-lease" v kongresu in senatu sprejet in podaljšan za nadaljnje leto z veliko večino. Da bi bilo to posojilo nekateri radi prepričali, o tem ni dvoma, pa četudi se zavedajo, da čim več nacijske ostane v ruski zemlji, tem več naših sinov in mož se bo vrnilo živih nazaj, ko bo proglašeno premirje.

Da je naša ameriška politika z ozirom na bodočnost Evrope ali sveta podobna "noju", o tem ni nobenega dvoma več in se tudi ne da zanikati. Apizarstvo in kolektiviranje s fašisti v severni Afriki in Francos in Španiji, ne preseda samo delavskim in socialističnim zastopnikom v angleškem parlamentu, ampak kot se sedaj čuje, celo mnogim konservativcem. Poslednja poročila celo govoričijo, da je sila angleška vlada tako daleč, da je povedala kamejnim vladnim zastopnikom v Londonu, da se ne bo potegvala za njihovo pozicije po končani vojni in da bo to vprašanje prepustila ljudstvom posameznih držav.

Če bo to res, kar je možno, ker so bili nekateri člani zamejne jugoslovanske vlade, nahajajoči se v Zedinjenih državah, pred kratkim pozvani v London, mora ta korak angleške vlade podprviti vsakdo, ki veruje v demokracijo in samoodločevanje ljudstva. Ako se je angleška vlada odločila za tako radikalni korak, bo brez dvoma to predvsem zašluga močnega političnega vpliva delavske stranke na angleško javnost. Če bi ameriško delavstvo imelo zastopstvo v Washingtonu po vzgledu delavskega Anglije, bi se politika naše vlade tudi drugače sukala, v bolj liberalnem in za ljudske interese odločnejšem tonu kot se na primer do sedaj. Tako pa tavamo z veliko "laterno" v roki in lačemo, belega dne ob enajsti uri dopoldan. Mogoče nas bo demokracija zunaj našega kontinenta ob pravem času potresla za rame, da se zbudimo prej, ko zabredemo v kakšno večje močvirje.

Državni podtajnik Sumner Welles in angleški zunanji minister Anthony Eden imata vodilno vlogo v diskuzijah o povojnem razkosanju Nemčije. Welles je v svojih zadnjih govorih naglasil potrebo takojšnjih pogajanj za doseg sporazuma. Ta mora priti pred polomom Nemčije, ki zdaj še ni na vidiku.

Drugi uradniki državnega departmanta se ne navdušujejo za razkosanje Nemčije in priporočajo decentralizacijo.

\$125.000.000. Če bo vsak državljani storil svojo dolžnost in po svoji moči prispeval, ne bo težko doseči imenovane kvote, katere je potrebna kot pomoč našim vojakom za raznih boljšičih po svetu. Dasi bo mogoče sem in tja komu težko pogrešiti nekaj dolarjev v ta namen, naj nihče ne pozabi, da dati denar je mnogo lažje, kakor pa iti v zakope s puško v roki ali na odprto morje, ko ne veš, kdaj bo torped pogreznil ladjo, na kateri se voziš. Zato naj ne bo nikogar med nami, ki ne bi storil svoje dolžnosti kot državljani te republike in prispeval svoj delež ta mesec za ameriški Rdeči križ!

Tudi na rusko ljudstvo in njihova hrabra vojska naj se ne pozabi in kdor more, naj tudi pomaga za rusko vojno pomožno akcijo, za katero jednota še vedno pobira prispevke. Geslo nas vseh mora biti, da prej ne odnehamo z gmožino in moralno pomočjo zavezniškim armadam, dokler ne bo dosežena popolna zmaga nad naciji in fašisti ter njihovimi sateliti.

Kako govori Hitlerjeva 'intuicija'

(Newyorški PM od 4. marca 1943 prinaša naslednjo posrečeno zbirko Hitlerjevih izjav):

Berlin, v jeseni 1941. — "Ruski sovražnik se je zrušil pod tako strahovitimi udarci, da si ne bo nikdar več opomogel!"

Berlin, 8. novembra 1941. — "Nikdar še ni bilo tako ogromno carstvo zdrobljeno in uničeno v tako kratkem času kot v teh dneh Sovjetske Rusije."

Berlin, 15. marca 1942. — "Eno stvar daries vemo: boljševiki, katerim se pozimi ni posrečilo premagati nemških čet in njihovih zaveznikov, bodo doživeli v bodočem polju poguben poraz."

Berlin, 28. aprila 1942. — "Prihodnje zimo bo naša armada na vzhodu bolj oborožena in opremljena. Nikdar več ne bodo naša vojska prenašali takih težav kot te, katere so preživeli to zimo..."

Berlin, 30. septembra 1942. — "Bodite popolnoma prepričani, da je naša fronta neomajno trdna, tako ona na vzhodu, kakor na zahodu, severu in jugu. Okupacija Stalingrada, katero bomo na vsak način izvedli, bo ogromen uspeh, ki bo poglobil in utrdil našo zmago. Popolnoma pa amete zaupati v to, da nas nobena človeška sila ne bo več odtrgala od te točke."

München, 8. novembra 1942. — "Vzeti sem ga (Stalingrad) hotel... in — vi veste, da smo skromni — v bistvu smo ga tudi že vzeli. Le tu in tam je še par pravih malih točk odpora..."

S to originalno zbirko Hitlerjevih izrekov primerjajmo nekatere izvelčke, posnete iz zadnjega Hitlerjevega dokumenta — iz njegove proklamacije nacistični stranki z dne 24. februarja:

1. "...tudi to zimo smo izgubili del (7) uspehov, ki so jih naša vojska izvojevali telet."

2. "...neštivilne požari in neusphe smo doživeli s strani istih sovražnikov, proti katerim se moramo boriti tudi danes."

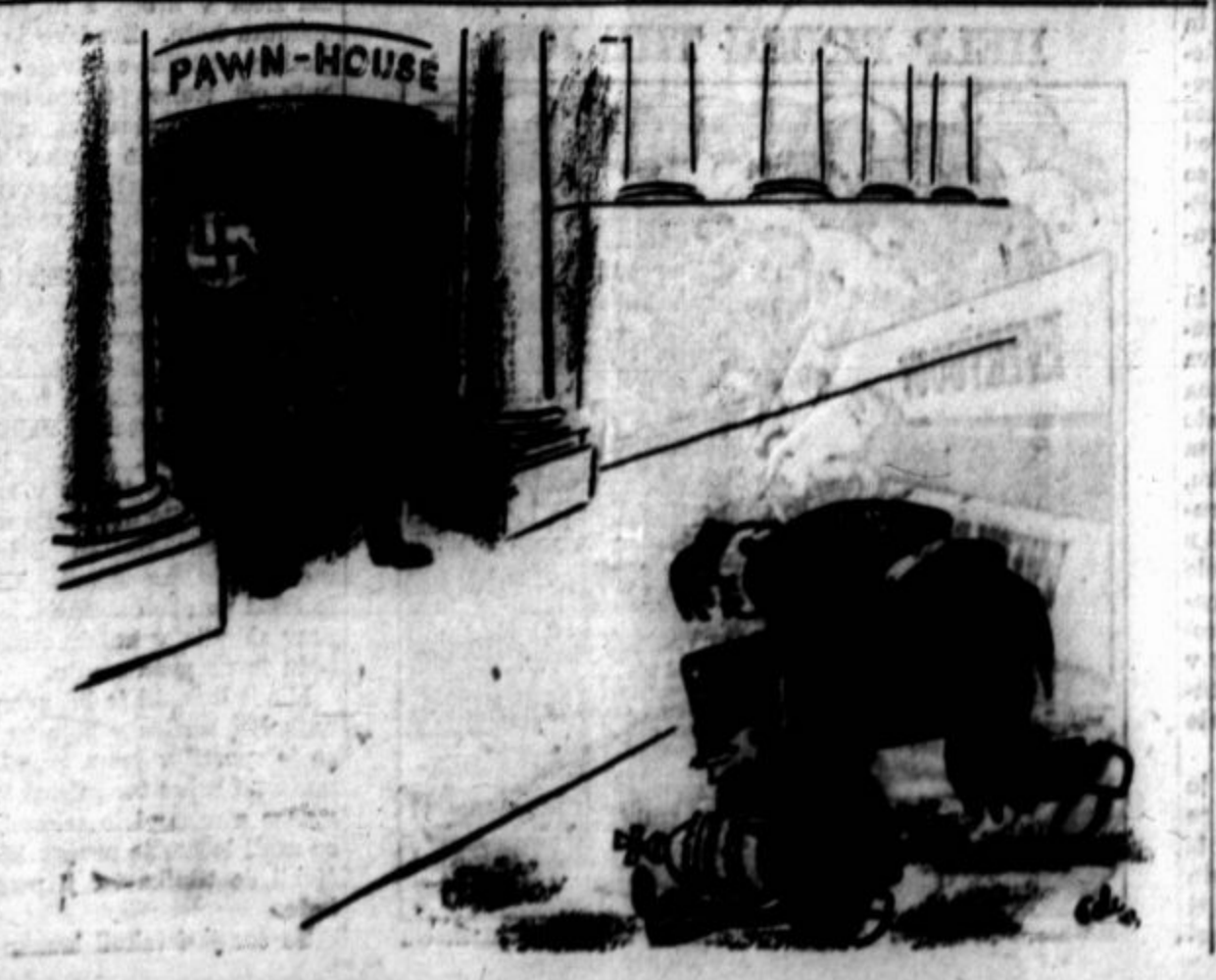
Diskuzije o razkosanju Nemčije

Welles in Eden studirata probleme

Washington, D. C., 17. marca. — Tu krožijo govorice, da so v teku diskuzije med Ameriko, Anglijo in Rusijo glede razkosanja Nemčije na več delov, ko bo vojna končana z zmago zaveznikov. Na obeh straneh Atlantika se vrše tudi razgovori o decentralizaciji nemške politike in ekonomije.

Državni podtajnik Sumner Welles in angleški zunanji minister Anthony Eden imata vodilno vlogo v diskuzijah o povojnem razkosanju Nemčije. Welles je v svojih zadnjih govorih naglasil potrebo takojšnjih pogajanj za doseg sporazuma. Ta mora priti pred polomom Nemčije, ki zdaj še ni na vidiku.

Drugi uradniki državnega departmanta se ne navdušujejo za razkosanje Nemčije in priporočajo decentralizacijo.

ZNANCI

ČRTICE
ANT. ADAMIČ

(Se nadaljuje.)

Iz bolnice so poslali Petra v domačo občino, kjer se je rodil. Mati je umrla, ko mu je bilo šest let, očeta ni nikdar poznal. Le toliko je mogel poizvedeti o svoji materi, da je bila vaška lepota in da je očetovo ime ponesla s seboj v grob.

Pohabljenca se je usmilil premožnejši vaščan, pri katerem je že pred vojno kral vitre in delal obode, služil za hlapca in kjer je nadomestoval tudi dekle in pestunjo. Delal je gospodarju od zore do mraka, kolikor je pač mogel. Toda kaj zmore ena sama roka, poleg tega še neobogljena levica! Peter si je pomagal z zobmi. Kaj kmalu je pa opazil, da je pri hiši v napotje.

Župnik mu je svetoval, naj se uči pisati z levico. V šoli je bil nekdanj prvi, v lepopisju ga ni prekosil nihče. Z vso vnemo se je takoj lotil pisanja z levico. V nekaj mesecih je pisal z levico lepše od marsikoga, ki piše s pravo roko. Ob nedeljah je posedal vse popoldne v svoji čumnati, pisal je in zlagal—drobne pesmiče v čast sosedovi Marjetici, ki se ji ni nikdar drznil pogledati v obraz, ko je prišla v vas.

Neko nedeljo popoldne je potkal pri župniku. Župnik ga je ljudežem posadil v naslanjač. "Kaj bi rad, Peter?" Župnik je sedel, prekrižal roke na prsih in se zagledal skozi okno.

Peter je pestoval svojo protezo in iskal besede.

"Povej, kaj bi rad."
"Kam se naj obrnem, gospod župnik, da ne bom ljudem v nadlego?" je dahnil boječ. Kot potočnica sinje oči so se mu v tugi orosile.

"Ze večkrat sem premišljeval, hm," je menil župnik in si otrl z velikim, modrim robcem čelo. Pogleda ni premaknil od okna. "—Kaj, ko bi šel k vladil! Za invalide mora skrbeti država in ti znaš lepo pisati."

"Takisto mislim tudi jaz," je dejal Peter. "Kam naj grem? Prosim, svetujte mi, prečastiti.—Samo daleč po svetu ne bi šel rad."
"Svet je velik, Bog je povsod. Jutri popoldne se zglašil pri meni."

Peter se je odpravil v mesto, s seboj je nesel več priporočilnih pisem. Doma je potem napisal prošnjo in jo poslal gosposki.

Sreča se mu je nasmehnila, kajti sprejeli so ga v službo kot davčnega eksekutorja v sosednjem trgu. Dobil je takoj plačo.—Ali ga bode Marjetica zavrnila, ko je postal skoroda gospodar? Toda dekletje je bogata in ponosna... Poizkušal je spregovoriti z njo, povedati ji, pa se ni upal.

Le prekmalu se je vse spremenilo, kolo sreče se je zasukalo nizdol.—Kakor hitro so zvedeli vaščani, da je Peter postal eksekutor, so se mu pričeli izogibati. Tudi otroci niso več klicali za njim. Samo še psi so mu ostali zvesti in pa njegov hišni gospodar, ki mu je ponudil podstrešno čumnato zastoj, če ostane pri njem...

Eksekutor Peter res ni dobil stanovanja v trgu. Hodil je rad vsak dan dve uri daleč tja in nazaj. Začetna plača je bila skromna, zato je preko poldneva ostajal kar v pisarni. Pojedel je kos suhega kruha—če ga ni že medpotoma razmetal do trde skorje med vedno lačne spremljevalce—in popil je kozarec vode.

Peter je vidno hiral. Dolga pot ga je utrujala do slabosti, gredo vreme ga je prikovalo tudi za več dni na posteljo. Proteza ga je težila, da je komaj sopal. Zasovražil jo je in zavrgel, rokav si je pa zatlačil v žej na suknji, da ni mahadral v vetru.

Telesno trpljenje slabi telo, a ga ne uklanja, duševna bol je pa kot bič s škorpjoni, ki žre meso in pije kri. Delo, ki so mu ga naprtili,

se mu je hitro pristudilo. Kakšna bremena morajo prenašati ti ubogi ljudje, ki jim je že itak vse pobrala strašna vojna! Koliko davkov morajo plačevati! Kaj je to prav?

Ko je raznesel po vsem okraju opomine za davčne zaostanke, je moral rubiti zamudnike. Po tujih, neznanih mu vaseh je opravil hitro, površno in s strahom, potem je bežal, bežal... Če bi Marjetice ne bilo, bi vrgel papirje v stran, ušel bi! Nikdar več ga ne bi bilo nazaj.

Bog se usmilil—in jutri mora v svojo rodno vas, da zarubi kar štirim bajtarjem in da prodaja Jevnikarjevi, ki ji je vojna ugrabila moža, nekaj hišne oprave. Otroci se bodo jokali, vaščani ga bodo prosili, naj odneha, celo grozili mu bodo...

Ne, ljudi se ni bal, saj ga je ščitila gosposka. Peter se je globoko zamislil in si belil glavo. Govoril si je tako-le: Če kdo ne zmore, kar bi rad, a ga moram prisiliti, da premakne skalo, in če tudi se mu zlomijo kosti? ... Brezsrčen divjak bi bil, da bi preganjal trpina! Jaz mu moram pomagati! Toda—kako? ... Vso noč ni zatisnil očesa.

Drugo jutro je prišel bled in upadel v pisarno. Davkar ga pokliče k sebi in ga vpraša: "Vi ste tu? Ali niste šli rubit in prodajat v Podgorico? Saj še niso ljudje plačali!"

Peter skloni glavo in molči.

"No, odgovorite vendar! Zakaj niste šli?"
"Ne morem," je odgovoril Peter komaj slinno. "Kaj—ne morem!" Davkar vstane in ga ostro pogleda.

"Ne morem—ker ne morem."
Molčala sta oba. Davkar je zopet sedel, eksekutor je pa še postal, vzdihnil, potem pa je odšel po prstih iz sobe.

Davkar se je dej četrt ure ustavljal pri eksekutorjevi mizi, dejal je mirno, toda odločno: "Poznam vas, razumem vas. Premehkega srca ste, predobri ste. Toda to je silno nespametno. Pojdite na vas, sedaj je še čas, in opravite svoje delo."

"Ne, ne grem."
"Peter, vi pa res niste za ta svet. Zelo bi obžaloval, ako se ne spametujete."

Peter se ni vdal, kmalu so ga odločili. Ko so vaščani zvedeli za dogodek, so se Petru rogali. "Prav mu je, kaj je pa preganjal ljudi! Sedaj je brez kruha, ker ni za nobeno rabo."

Peter je nekaj dni lazil kot senca po logih in po gozdu. Potem je legel v čumnati na pleve, obležal je drugi dan, tretji dan. Gospodarjeva žena mu je nosila kruha, mleka, malo kuhane kaše.

"Slab je Peter, zanič je. Ne bo dolgo," je zmajevala z glavo, kadar je prišla od njega doli v hišo.

Petra je bila že sama kost in koža. Vendar je vstajal mukoma in ves znojen prav vsako jutro ter se privlekel do okna. Toliko časa je hropel ob oknu, da se je prikazala sosedova Marjetica. Ko jo je ugledal, se je zganil kot veneč limbar ob prvem solnčnem žarku.—Ali je Marjetica slutila Petrovo še nikdar razodet ljubez, ker se je vedno tako jadrno umaknila za duril? ...

Ko so vaščani zaznali za Petrovo hudo bolezen, so dejali: "Bolan je revež? Dobri ljudje se ga bodo že usmili in mu pomagali.—Le, čemu je hotel postati škric." Ko je pa novi eksekutor iz trga povedal županu pravi vzrok Petrove odsolvitve, so vaščani zamišljeno postajali in se ozirali proti hiši, kjer je ležal bolnik. Namosili so mu suhega mesa, maslenea kruha in poglač.

(Dalje prihodnjt.)

Iz tajnosti prirode

Zbirka poljudno-znanstvenih črtic
MED SNEGOM IN LEDOM
Bajka iz pradavnih dni

(Nadaljevanje.)

Izprva so seveda tulile ženske in žalovale za mrtvimi svojci, otroci so vekali. Toda čas izbrise vse spomine! Sužnji so bili itak od nekdanj, sužnji divje, mrzle prirode, zaslužilo jih je še tuje, močnejše pleme, ki pa je tudi v obilnejši meri skrbelo za njih hrano in život. V nekaj letih sta se strnili krdeli in nov, enoten, nerazdeljen rod.

Z novim rodem je prišlo v jamo tudi novo življenje. Mladenci so kaj radi iskali živali v brlogih in jih lovili v zanke, in sicer v jamah ob steni svizce, ob reki pa bobre, od katerih so dobivali toplo krzno, slastno meso in tolače ter dišečo bobrovino. Za bobrovino so se pulile najbolj ženske, z njo so si mazale kožo po obrazu in po rokah, da se je kože tem rajši prijemala rumena okra.

V jami se je nastanil ob ognjišču kovač Tok. V večnem prudu si je nabral toliko pripravnih

kremenov in kreslinikov, ki jih je prinesla voda, Bog ve odkod, da jih je jedva prinesel v mehu domov. Ob ognjišču je imel trdo kameneno ploščo in trdno, priostro kladivo. Enakomerno in odmerjeno silno, kakor bi klepal, je udarjalo kladivo po kresliniku in krusilo školjaste drobce z ostrimi robovi. Pod njegovima spretnima rokama so se preobražali okroglasti kresliniki v raznovrstna kladiva, strugala, puščice in nože.

Tok je bil tudi prijatelj in ljubljenec otrok. Kadar so zavneli udarci njegovega kladiva po jami, ga je obkrožila mladina ter dolge ure občudovala zlate bežeče iskre, ki so se kresale in utrinjale pri vsakem zamahu. Ravno je izgotovil izvrstno strugalo za ribiča Ploča, obrisal si z roko potno čelo ter začel takole govoriti: "Naši očaki niso poznali ognja. Meso so uživali sirovo, in ko so se vračali zvečer v brloge, ni bilo prijetnega plamena, da bi si pregrel odrevenele ude.

Poznali so samo ogenj, ki je žarel podnevi iz solca, ki je bruhal na zahodnem obzorju iz zemlje, ki je švigal za poletnih neviht iz oblakov. Ta čas so si začeli tudi izdelovati prvo oro-

dje in orožje iz kremenja. Ko je udaril prvi kovač kremen ob kremen, da bi dal sirovemu kamenu primernejšo obliko, se je

HELP FINISH THE JOB

V. S. Treasury Dept. W-20 1222

Courtesy Stockton, Calif. Record

WITH THE STRAINS of "Silent Night" punctuated by the distant staccato of machine-gun fire and the whine of the sniper's bullet, holy services on Guadalcanal were rendered in a setting reminiscent of Bethlehem only in the sanctity of devotion. "There are no atheists in fox-holes."

prikazal iz kremenja ob visokem zvenku ogenj v obliki iskre ter šinil v suhi mah, ki je mehčal kamenemu rokodelcu trdo, skalno-ležišče.

Gost dim se je začel kaditi iz mahu in preprih, prihajajoč od odprtine sem; je vznemil iz iskre svetel plamen, ki je zajel votlino. S krikom so se umaknili ljudje v najglobkejšo koto, ker jim je branil požar izhod iz jame, zunaj stoječi člani krdela pa so opazovali z največjim strahom oblake dima, ki so se valili iz jame ter podili za vetrom. Toda plamen je kmalu ugasnil, dim se razgubil, na tleh je ostalo od mahu le malce sivega pepela. Oprezno so stopili v jamo.

Skalnate stene mad ležišč so počrnele, kost z mesenimi ostanke, ki je bila ležala v mahu, je prijetno dišala po pečenkah, gola noga, ki si jo položil z vso opreznostjo na pepel, je začutila toploto, po kateri so tako hrepenele jamarji, toploto, prijetno toploto, kakor bi se grel na solncu.

Vsa jama je bila topla, sneg ob vhodu je skopnel. Od tistega časa si krešejo jamarji ogenj iz kamna; da jim ga ni treba kresati sproti, ga skrivajo v ognjišču med pepelom.

Po teh besedah so se obrnili otroci nehote k domačemu ognjišču, kjer je veselo plapolal ogenj in ogreval skalnati dom.

Kovač Tok je izročil strugalo ribiču Ploču, ki se je ravno vrnil z lova, sam pa je z enakomernimi udarci nadaljeval delo. Ploču se je mudilo, v kotu je že imel sirovo obdelan paroček severnega jelena, ki ga je zdaj vestno končil in strušil s strugalom ter mu zarezaval z nožem zobce, dokler ni napravil ribje ostve ali harpune.

Njegov čas je prišel. Ledovje je pokalo in od odprtega morja sem so prihajali v reke in potoke tolsti lososi, da bi se drestili. Cele dneve je prestal zdaj Ploč ob reki na skali, kadar se je prikazal modrikast hrbet v vodi, je

švignila ostva v vodo kakor puščica in le redkokdaj izgrešila cilj. Z bogatim plenom se je navadno vračal ribič zvečer v jamo.

Novi rod je gojil tudi pridno lov na divjačino v jamah kakor prejšnji jamarji. Pred par dnevi so našli lovci na obrežju razbit led in v snegu orjaške sledove, ki so se izgubljali v iglastih gozdih na jugu.

Prav na gazi pod visokimi drevesnimi vrhovi je izkopalo nato vse krdelo deloma med koreninami, deloma pod njimi veliko in globoko jamo ter jo zakrilo z vejevjem in s snegom. Na vse zgođaj so se zbrali drugega dne jamarji, iskali v gozdu sled ter jo res tudi našli, kako se je pomikala proti nastavljeni pasti.

Z občudovanjem so jo kazali drugi drugim, sapa jim je zastajala razburjenosti, v polglasnem šepetu so si šušljali v ušesa ime, ki je zvenelo kakor slovnoro trobljenje. Jama je bila res oživljena.

Od daleč so slišali, kako so pokale in se lomile veje, zdaj pa zdaj se je prikazal gibčen trobec, ob njem pa je zableščalo dvoje zakrivljenih okel. S krikom obkoli krdelo jama, mladina pa zleze na drevesa, da bi bolj videla. V jami se je ujel mamut, orjaški slon ledene dobe in kralj med živalstvom, kralj po velikosti, kralj po moči. Štiri metre visok život je pokrivala kocinasta dlaka, ki je bila po trebuhu tako dolga, da se je vlekla pri hoji za njim in mu služila tako rekoč za spodnjo odejo, kadar se je ulegel v gozdem brlogu na zmrlzi sneg. Iz trobca je pihal sapo, da je kopalnel sneg ob jami.

Mamut se nikdar ni vzmernil ob pogledu na krdelo; bila je mirroljubna žival, ki si je kopala z okli izpod snega lišaje in mahove, smukala mladike in veje na drevju, ljudi in zveri pa puščala v miru.

Prvi se je približal kovač Tok in zalučil sulico, ki se je zabodla sicer v hrbet, a ni predrla mamutu kože. Zvedavo je pogledalo pritlikavca dvoje majhnih oči, trobec je zamahnil po hrbtu ter iztrgal sulico, kakor bi pregnal nadležno muho. Nato so pračarji zalučili kamenje na mamuta; en kamen je zadel levo oko in ga iztaknil, da se je izlil potok krvavih solza. Zdaj je žival razumela. Zarjula je, da se je razlegalo po gozdu kakor glas trombe, da so zatrepetale zveri in divjačina, zavihetela trobec okoli sebe ter zgrabila najbližjega kovača Toka. Parkrat je zakrillilo človeško truplo v zraku, nato pa treščilo in jeknilo na tla s takšno silo, da so brizgnili možgani na vse strani. Kri, ki je tekla na obeh straneh, je šele prav zbudila v krdelu strast po boju in po maščevanju.

Mladi Ruk, ki je bil znan kot najboljši borilec v boju na nož, se je spustil v jamo, padel mamutu na hrbet ter splezal kakor mačka z nogami in rekami, kar so znali le možje prvega krdela, živali do tilnika ter ji presekali kožo.

Ta čas je iztaknil kamen ma-

mutu tudi desno oko. Dasi oblepel, je mamut še vedno krepko nihal z glavo, ohupno krillil s trobecem, da bi se otresel zavratnega sovražnika; prav tako ohupno, da mu je curljal znoj z lica, se je ogibal Ruk smrtonosnih udarcev, med tem pa kljuval in kljuval na vratni hrbtnici, dokler ni našel z bodalom odprtine med prvima vretencema, kjer je zasadil ostrino v hrbtni mozeg.

Še enkrat je zarjulo po gozdu, zadeta žival se je sklonila v jami; zgrudila ob steni in pokopala ob sebi nezavestnega Ruka, ki je krvavel iz globoke rane na ledju. Kakor jata gavranov, ki zagleda mrhovino, se je spustilo krdelo v jamo in pokrilo mamuta.

TISKARNA S.N.P.J.

v tiskarsko obrt spadajoča dela

Tiska vabila za veselice in shode, vizitnice, časnike, knjige, koledarje, letake itd. v slovenskem, hrvaškem, slovaškem, češkem, angleškem jeziku in drugih...

VOĐSTVO TISKARNE APELIRA NA ČLANSTVO S.N.P.J. DA TISKOVINE NAROČA V SVOJI TISKARNI

Vsa pojasnila daje vodstvo tiskarne. Cene zmerno, unijako delo prve vrste.

Pišite po informacije na naslov:

SNPJ PRINTERY

2657-59 S. Lawndale Avenue Chicago, Illinois
TEL. ROCKWELL 4804

NAROČITE SI DNEVNIK PROSVETA

Po sklepu 12. redne konvencije se lahko naroči na list Prosveta za prišteje eden, dva, tri, štiri ali pet članov in ene družine k eni naročnini. List Prosveta stane za vse enako, za člana ali nečlana \$6.00 na eno letno naročnino. Ker pa člani še plačajo pri anasmentu \$1.50 na tednik, se jim to prišteje k naročnini. Torej sedaj ni vroška, reči da je list predrag za člana S.N.P.J. List Prosveta je vaša lastnina in gotovo je v vsaki družini našdo, ki bi rad čital list vsak dan.

Pojasnilo:—Vselej kakor hitro kateri teh članov preneha biti član S.N.P.J., ali če se preseli proč od družine in bo zahteval sam svoj list, tednik, bode moral listi član iz dotične družine, ki je tako skupno naročena na dnevnik Prosveto, to takoj naznaniti upravništvu lista in obenem doplačati dotično vsoto listu Prosveta. Ako tega ne stori, tedaj mora upravništvo znižati datum za to vsoto naročnina.

Cena listu Prosveta je:

Za Zdrui. drisve in Kanado \$6.00	Za Cisero in Chicago je \$7.50
1 tednik in 4.80	1 tednik in 6.50
2 tednika in 3.80	2 tednika in 1.10
3 tednike in 2.40	3 tednike in 1.10
4 tednike in 1.20	4 tednike in 1.70
5 tednikov in nič	5 tednikov in 1.50

Za Evropo je \$9.00

Izpolnite spodnji kupon, priložite potrebno vsoto denarja Money Order v pisnu in si naročite Prosveto, list, ki je vaša lastnina.

PROSVETA, S.N.P.J., 2657 So. Lawndale Ave. Chicago, Ill.

Priloženo polijam naročnino za list Prosveto vsoto \$

1. Ime _____ Čl. društva št. _____
Naslov _____
Ustavite tednik in ga pripilite k moji naročnini od sledočih članov moje družine:
2. _____ Čl. društva št. _____
3. _____ Čl. društva št. _____
4. _____ Čl. društva št. _____
5. _____ Čl. društva št. _____
Mesto _____ Država _____
Nov naročnik Star naročnik

Starci so odpirali z nohi mutu žile ter hlastno srkali ne samo da si ogrejejo prave ude, temveč da privedejo k nemu umirajočemu životu vih moči, svežih sil. Prazne de!

Kakor danes, tako tudi v ni dobi ni bilo leka starosti! gi so razkosali truplo in spijali kose iz jame. Tudi so oprostili ter položili na Kakor jamaka hijena, ki se zi o polnoči okoli za kostmi zatulila siva mati ter se zpla la na edinega sina. Toda tila je srce, ki je še bilo. je izprala rano s snegom, stavi krvavljenje, zamahne smolo in mastjo ter zavila z kimi kožnimi krpami.

(Dalje prihodnjt.)

Najzanimivejše dnevske lavalke vesti so v dnevniku "sveti." Ali jih čitate vsak

For a Better U.S. WAR BOND

Two ill dressed women have escaped across the Norwegian frontier.

"Why do you take such chances to come to Sweden?" Stockholm correspondent asked women who had walked 100

to the border which was patrolled by Nazi troops.

"We have left our homes and our possessions knowing we leaving our old life for a cross refuge camp," the older woman answered. "Life is not worth living in Norway today. Our land has been turned into a inferno."

Your home has been searched by the present war keep America. Do your part to keep dual combat from our shores. Do your work. Buy War Bonds and Stamps.

U. S. Treasury Dept.